

• E N D O K U M E N T A T I O N •

LOKALEKONOMI 2014

Vimmerby

2014 arrangerades fyra regionala Lokalekonomidagar över hela landet.
Det här är en dokumentation från konferensen i Vimmerby, Kalmar län.

FAKTA

Lokalekonomidagarna är en mötesplats för nätverkande och kunskapsutbyten. De arrangerades första gången 2003 vid Växjö universitet. Initiativtagare är Hela Sverige ska leva i samarbete med Coompanion Sverige, Ekobanken och JAK Medlemsbank.

2014 arrangerades Lokalekonomidagarna för andra gången i rad, i samarbete med lokala aktörer på fyra olika platser: 4 mars i Uppland/Knivsta, 18 mars i Småland/Vimmerby, 25 april i Västra götaland/Göteborg och 5 maj i Norr- och Västerbotten/Vilhelmina, Arvidsjaur.

lokalekonomidagarna.se

Sverige
ska leva!

nla lok

kap

et finns

ningar oc

det ock

Barnfilmbyn

"Allt stort som skedde i
världen skedde först i
någon människas
fantasi."

Claes Markstedt, ordförande i
Mariannelund AB (SVB), presenterar
kultursatsningen Barnfilmbyn.

Lokalekonomidagarna i Vimmerby

I mitten av mars samlades ett 80-tal personer för att delta i Hela Sverige ska levas lokalekonomikonferens på Fredensborgs herrgård utanför Vimmerby.

Den brokiga deltagarskaran representerade allt från landsbygdsintresserade privatpersoner, kommundjans-

temän och politiker, till personer från olika byalag, kooperativa företag och myndigheter. Det blev en fullsatt dag med seminarier, praktiska workshops, mingel, fika och god närproducerad mat – allt samlat under det övergripande temat: Hur skapar vi fler arbetstillfällen och ökad livs kvalitet i våra kommuner?

Många goda exempel

Dagen började med en kavalkad av goda, lokala exempel. Först ut var kultursatsningen i Mariannelund, med namnet Barnfilmbyn, som presenterades av Claes Markstedt.

Barnfilmbyn ska bli ett småländskt centrum för berättarkonst inom rörliga bilder i huvudsak baserade på Astrid Lindgrens värld. Rent konkret ska världens bästa museum för barnfilm byggas – Filmernas hus. Med utgångspunkt från filmerna om Emil i Lönneberga byggs även en unik utställning, som med teknikens hjälp tar med besökaren på en underhållande resa bakom kulisserna. Samtidigt förmedlas en historisk bild av filmskapandet på 1970-talet.

Barnfilmbyn drivs av Emilkraften – en förening i Mariannelund där även kommunen är involverad. Man har även skapat ett SVB Aktiebolag (bolag med begränsad vinstutdelning) och i denna ”not-for-profit”-modell kommer den framtida vinsten gå tillbaka till verksamheten istället för enskilda aktieägare. Denna organisering har visat sig helt avgörande för att öppna upp för offentliga medfinansierare som annars kanske inte varit intresserade. Man har exempelvis fått kommunen att stå för mark, VA- och projekteringskostnader. Utvecklings- och strukturfondsmedel kommer från EU.

Ett tjugotal andra offentliga finansierare – bland andra

Arvsfonden – är också med och stöttar projektet.

Från det privata näringslivet bidrar filmindustri och bokförlag samt privata stiftelser. Men även aktieinnehav från allmänheten bidrar för att täcka de 20 miljoner kronor som behövs i investeringskostnader. Köper man en aktie för tusen kronor får man livslång fri entré. De framtida driftkostnaderna planerar man att täcka med entréavgifter, hyresintäkter från café, shop och konferenslokaler.

De uppskattade effekterna av projektet är: att stärka det lokala engagemanget och sociala kapitalet, stärka kommunens attraktion för besökare och potentiella inflyttare, skapa nya arbetstillfällen på landsbygden inom Kulturella Kreativa Näringar (KKN), samt att ett nationellt centrum för barnfilm på lång sikt leder till mer högkvalitativa barnfilmer. Enligt Claes är projektets viktigaste framgångsfaktor att man bygger underifrån: ”De dryga hundra lokala aktieägarna från Mariannelund skapar lokal förankring som ger trovärdighet till andra man pratar med. Om Mariannelundsborna tror på detta så tror även kommunen på projektet, tror kommunen på det så tror även länet, regionen och nationella investerare på oss. Framgångsfaktorn är att bygga underifrån”, menade han.

I Blankaholm engagerar den ekonomiska andelsföreningen många ortsbör.

Bildade ekonomisk förening

Ett annat av de lokala exemplen är Blankaholms Lanthandel som presenterades av Sonja Hedman-Folke. Blankaholm är en ort med 250 invånare och som på många andra platser orkade inte de tidigare ägarna driva affären vidare.

Lösningen blev att organisera om verksamheten i en ekonomisk andelsförening. Efter att ortsborna samlat ihop 170 000 kronor i eget kapital samt fått ett bidrag på 60 000 kronor från Regionförbundet och 300 000 kronor i lån från den lokala sparbanken kunde lanthandeln drivas vidare. Idag har de en anställd butikschef samt tio volontärer från bygden och tio sommarboende volontärer under högsäsongen. Enligt Sonja är en av Blankaholms viktigaste framgångsfaktorer att skapa

en lokal mötesplats där alla samlas: "Vi säljer våfflor utanför affären, anordnar höstmärnader och musikarrangemang, men viktigast av allt är volontärernas arbete", sade hon.

Det sista goda exemplet var Svensk Vindkrafts Förening där Åsa Elmkvist berättade om för- och nackdelarna med att starta ett vindkraftskooperativ. Enligt Åsa är det viktigaste att få med lokalinvånarna i planeringsprocessen samt att de ska få del av avkastningen från vindkraften. Vindkraftsföreningens motto är:

"Halvera din elräkning och dubblera din miljövinst."

Läs mer på andelsportalen.se

"Vi säljer våfflor utanför affären, anordnar höstmärnader och musikarrangemang, men viktigast av allt är volontärernas arbete."

Inkluderar folk:
gemenskap, involvera arbetslösa, pensionärer, ungdom med
mera

Ej proffs tjänster:
Grannar hjälper grannar omfattning,

Bygger resiliens:
kompetensbank, kännedom om varandra, bygga tillit, förnybart,
lokal ekonomi

Landsbygden är global

Ett annat seminarium som presenterades på konferensen var "Mångfald av landsbygder ger mångfald av företag" av Christel Gustafsson, landsbygdsstrateg på Jordbruksverket. Christel tydliggjorde vilka skillnader som finns mellan stad och land som kan användas för att skapa arbetstillfällen och välbefinnande på landsbygden.

Enligt Christel måste många av dagens landsbygdssektorer tänka på att de är globala i sin verksamhet. Jordbruk, skogsbruk, turism, gruvgrott och bioenergi är alla platsbundna verksamheter men de exporterar nästan samtliga sina produkter utanför det lokala närområdet. En annan skillnad mellan stad och land är att det finns fler företag på landsbygden, men de är mindre till sin storlek. På landsbygden finns även ett högre antal föreningar per capita jämfört med staden. Detta resulterar i ett större generellt engagemang som exempelvis kan resultera i att fotbollsföreningen börjar driva en butik. Diversiteten av verksamheter på landsbygden är också en styrka vid lågkonjunkturer eftersom neddragningar historiskt sett inte drabbar alla sektorer samtidigt. En annan framtida intäktskälla för landsbygden är de möjligheter som en biobaserad ekonomi medför samt

de eventuella ersättningar som skulle kunna utgå för de ekosystemtjänster som landsbygden idag tillhandahåller gratis. Staden förbrukar idag en yta som är 200 gånger större än vad staden är. Staden är beroende av landsbygden genom mat, energi och råvaror. I en framtida biobaserad ekonomi kommer denna siffra att öka avsevärt. Staden har även en tusen gånger så stor skuggyta för att ta hand om det avfall som staden producerar genom sopor, vatten- och luftreningar. Om landsbygden kan ta betalt för dessa nationella (miljömåls-) ekosystemtjänster när exempelvis en våtmark renar vatten ökar inkomsterna till landsbygden ytterligare.

Som avslutning valde Christel att lyfta fram de enskilda människornas drivkraft som den viktigaste faktorn för att två till synes helt likartade landsbygdsorter utvecklas olika. Detta gjorde hon genom att citera Gnosjöandan: "Gnosjöandan är en inställning hos de företag och människor som verkar i den här regionen. En inställning där man samarbetar och strävar mot att ständigt utvecklas och göra det lite bättre för alla."

Läs mer i publikationen "Allt om landet".

Lokalt istället för Globalt

Lotta Hedström ger sin syn på hur den lokala ekonomin ska möta de globala utmaningarna. Enligt Lotta är ekosystemtjänsterna grunden för vår överlevnad och eftersom jorden är rund måste vi lära oss att tänka i kretslopp.

Problemet är bara att ekosystemtjänsterna inte värdesätts i vår kapitalistiska ekonomi. Jord, arbete och kapital borde utgöra grunden för vårt välbefinnande istället för enbart kapital. Lotta frågade sig också ifall pengar verkligen är det belönningssystem som vi vill ha: "Borde det inte vara mer tid? Så att vi kan lägga mer tid på längre semester, kortare arbetstid eller mer föräldraledighet? Högre lön leder bara till mer konsumtion och därmed mer avfall."

Enligt Lotta borde det sociala kapitalet vara grundstenen i samhället. Det sociala kapitalet definierar hon som hur mycket kärlek, engagemang och tid vi lägger på en uppgift. Alla dessa faktorer resulterar i riktig kvalitet. Lokala valutor är även en del av lösningen då dagens centraliserade valutasystem suger resurser från periferin till centrum. Lotta sammanfattar sina tankar i den amerikanska författaren Hazel Hendersons "love

economy"-modell. Modellen kan ses som en gräddtårta med olika lager. Längst ner finns naturen vars överskott kan användas för att försörja den sociala, icke-vinstdrivande sektorn av vårt samhälle. Den sociala sektorns överskott kan sedan användas för att driva den offentliga sektorns verksamheter såsom vård, skola och omsorg. Den offentliga sektorns överskott går sedan till den privata sektorn. Och slutligen vilar den finansiella sektorn på den privata sektorn.

Den stora poängen med denna modell är att den privata sektorn vilar på den offentliga sektorn, vilket ska jämföras med dagens förhärskande modell där den offentliga sektorn istället vilar på den privata.

*"Borde det inte vara mer tid?
Så att vi kan lägga mer tid på
längre semester, kortare arbets-
tid eller mer föräldraledighet?"*

System of an Industrial Society (er Cake With Icing)

GNP "Private" Sector

Rests on

GNP "Public" Sector

Rests on

Social Cooperative

Love Economy

Rests on

Nature's Layer

Lotta Hedström presenterar Hazel Hendersons gräddtårtsmodell där naturens överskott och samhällets sociala sektor utgör basen i ekonomin.

Inkomster cirkulerar lokalt

Ett konkret exempel över hur en bygd kan utvecklas fick vi från Tatiana Rynbäck som representerade Gunnarsbyn.

Tatiana berättade att lokal ekonomi handlar om att få inkomsterna att cirkulera mer i närområdet vilket skulle kunna generera fler arbetstillfällen i bygden. För att nå detta mål valde Gunnarsbyn att göra en lokal ekono-

misk analys (LEA) som sedan delades in i tre delar (syfte, målgrupp och mål). Lokalsamhällets resurser kartlades sedan genom att ställa ett antal frågor såsom: Vilken service har vi? Hur ser vår demografi ut? Hur försörjer vi oss? Hur många pendlar åt vilka håll? Hur stor är bygdens köpkraft? Hur mycket pengar läcker ut från bygden? Hur mycket stannar kvar?

Analysen konstaterade att bygdens köpkraft var 80 miljoner kronor men att enbart elva av dessa stannade kvar vilket medförde en stor potential att öka den lokala omsättningen. Ett antal konkreta mål upprättades sedan: att starta upp Älvdalens agrocenter samt satsa på besöksnäringen. Agrocentret har resulterat i fler arbetstillfällen i jordbrukssektorn och turismnäringen har fått ett kraftigt ökat antal av utländska turister genom ett samarbete med Swedish Lapland.

Tatiana Rynbäck från Gunnarsbyn berättar om hur de arbetar för att generera fler arbetstillfällen i bygden.

Workshops - Upphandling som ett verktyg för den lokala ekonomin och Tid i stället för pengar

Under dagen genomfördes även två praktiska workshops. Den workshop som handlade om upphandling leddes av Susanne Gäre. På plats fanns också, från Tillväxtverket Anna Nyström och Malin Cope från Konkurrensverket. För att göra framgångsrika upphandlingar krävs både kunskap och insikt om regelverket som styr.

Men Anna Nyström var entusiastisk och menade att möjligheterna finns där och en av utmaningarna är att sätta sig in i bestämmelserna.

Susanne Gäre berättade om goda exempel från andra europeiska länder med likande upphandlingskrav, som kommit längre än Sverige just med de lokala upphandlingarna.

I den parallellt pågående workshopen fick deltagarna bland annat pröva på att skapa sin egen valuta i ett rollspel som leddes av Steven Hinton och Sara Nelson från Omställningsrörelsen. Deltagarna fick först skriva ned hur många ideella-tids-minuter de skulle kunna tänka

Sara Nelson visar upp ITK-valutan.

Pennorna glöder när deltagarna försöker fundera ut hur mycket ideell tid de har.

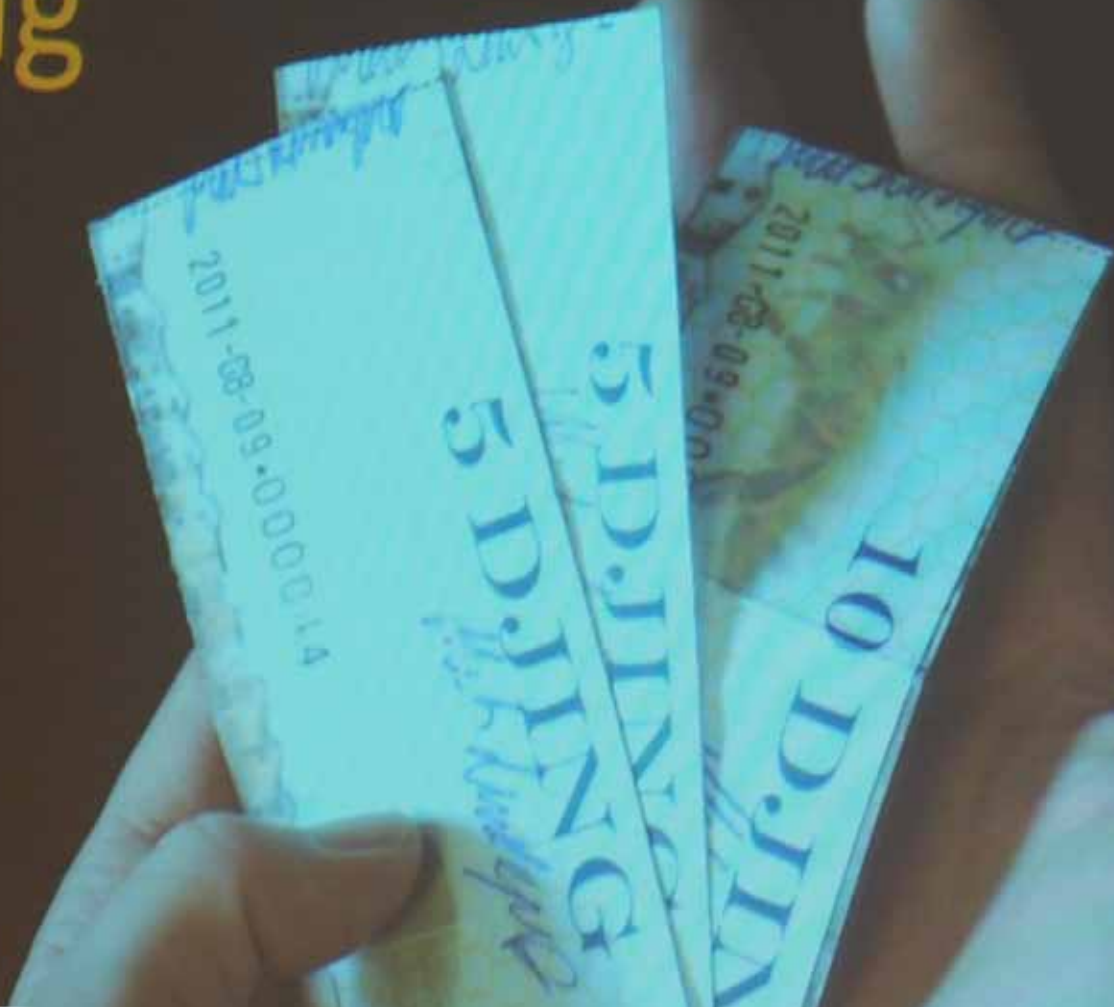
sig att bidra med per vecka till den lokala ekonomin. Dessa skrevs ned på ideella tidskuponger (ITK). Sedan fick de fundera på vad de var bra på och vilka tjänster de kunde bidra med. Någon kunde exempelvis bidra med 120 ITK-minuter i veckan som stavgångsledare. Efter det så skapades bokstavligen pengarna genom att deltagarna fyllde i kupongen. Men sedeln blev giltig först efter det att två andra personer validerat pengarnas legitimitet genom att skriva under som garant. Nu var det möjligt att byta tjänster med de andra deltagarna. Som sista steg i workshopen fick deltagarna samlas i grupper om fyra för att tänka ut något projekt som verkligen skulle komma deras lokalsamhälle till nytta.

Dessa idéer skrevs upp på en vägg och sedan fick alla deltagare donera sina kuponger till det projekt de trodde på. På detta sätt lyckades Steven även lyfta frågan om vilket gemensamt projekt som deltagarna kunde enas om i sitt lokalsamhälle och som man även var villig att handgripligen arbeta med. Så introducerade Steven en ny metod för att samla lokalt kapital.

I workshopen pratade även Sara Nelson om sin bostadsrättsförenings erfarenhet av den lokala honungsbaserade valutan DJING. För att få en DJING var man antingen tvingad att producera 500 gram honung eller betala 50 svenska kronor. DJING:en användes sedan i bostadsrättsföreningen som bytesvaluta för produkter och tjänster. DJING:en fick ett kort liv men enligt Sara resulterade experimentet i en ökad aktivitet på byteshandeln och återvinningen i föreningen. Grannar började exempelvis skänka saker i en bytesgrupp och det skapades ett återvinningsrum där man kunde lägga in sina saker (sängar, böcker, möbler). Sara lånade ut ett par skidbyxor en vecka och fick låna ett Playstation 2 under samma tid. DJING:en skapade även en plattform för att prata om valuta och pengar. En av Saras slutsatser är att deras lokala valuta synliggjorde behovet av riktiga basprodukter i lokalsamhället: "Det var väldigt många som kunde jobba med PR och IT under vår tid med den lokala valutan, men det var väldigt svårt att få tag i sådant som man kunde äta."

Lokalekonomidagarna i Vimmerby 18 mars 2014
Sara Nelson

Djing

Det känns både lovande och inspirerande att det finns så många bra exempel, så mycket kunskap och vilja att visa vad man kan göra. Och vad som sker när man sätter fokus på det lokala sammanhanget.

Vårt tema för Lokalekonomidagen i Vimmerby handlade ju om; Hur skapar vi fler arbetstillfällen och ökad livskvalitet i våra kommuner? Det skulle vara spännande att se vad som skulle ske i den lokala ekonomin om vi tog utgångspunkt i en cirkulär ekonomi. Och om vi skulle mäta framgång med vad vi bidrar med till samhället - istället för vinst.

Och hur många arbetstillfällen som skulle skapas - om vi i varje steg i produktion och konsumtion gjorde så "att allt" är möjligt att återföra till ett kretslopp eller återvinnas.

Cicci Andersson, projektledare Lokalekonomidagarna

läs mer på
www.lokalekonomidagarna.se

*Hela Sverige
ska leva!*

Ekobanken
 ekologiskt - socialt - kulturellt

Astrid Lindgrens Hembygd
Att leva och må bra tillsammans

vindkooperativ.se
 Portalen för andelsägd vindkraft

**TILLVÄXT
VERKET**

Omställning Sverige
transitionsweden.se

COMPANION